

Nr 63.

Ankom till Riksdagens kansli den 15 april 1910 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Norrtälje stad af viss kyrkoherden i Norrtälje församlings pastorat på lön anslagen jord.

(1:a A.)

I en den 18 mars 1910 till Riksdagen aflåten, till jordbruksutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition, nr 136, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen, att den andel af Norrtälje stads donationsjord, kyrkoherden därstädes på grund af nådig löneregleringsresolution den 4 december 1868 innehar såsom boställe — förutom dels det område, som ligger öster om allmänna landsvägen mellan Norrtälje och Estuna emellan samma landsväg och Norrtäljeån, dels ock den bredvid sistnämnda område uppkomna uppgrundningsjord — må, i den mån enskild rätt ej därigenom kränkes, till staden afstås mot en till kyrkoherden i Norrtälje pastorat utgående årlig ersättning, som af Kungl. Maj:t efter förslag af en nämnd bestående af tre personer, af hvilka indelningshafvaren och staden skola utse hvardera en samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län och domkapitlet i Uppsala den tredje, bestämmes i spannmål, hälften råg och hälften korn, att lösas i penningar efter medelmarkegångspris, dock att ifrågavarande årliga ersättning ej må i något fall understiga ett belopp af 700 kronor, med rätt för vederbörande indelningshafvare att kvartalsvis uppbära beloppet å stadens kassakontor.

Till stöd härför har departementschefen enligt berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 8 Saml. 27 Häft. (Nr 63—65.)

»Uti en till stadsfullmäktige i Norrtälje ställd skrift, dagtecknad den 24 januari 1906, har kyrkoherden i Norrtälje församlings pastorat C. G. Sandahl gjort framställning i syfte att den andel af stadens donationsjord, kyrkoherden på grund af nådig löneregleringsresolution den 4 december 1868 innehade såsom boställe, måtte med undantag af trädgården till stadskassan indragas mot kontant ersättning af 700 kronor årligen.

Till stöd för berörda ansökning har Sandahl åberopat, dels att såväl vid brandsyn som ock af hälsovårdsnämnden framställts åtskilliga anmärkningar beträffande boställets ladugård, stall och svinhus med mera, hvilka anmärkningar likväl ej kunnat föranleda vidare åtgärd, då den ifrågasvarande boställsjorden måste såsom landtbruk begagnas, dels ock att de naturaförmåner, som nu utginge från boställsjorden, mycket väl kunde erhållas i staden genom inköp till ungefär samma pris, som en arrendator af jorden vanligen betingade sig.

Öfver berörda framställning har Norrtälje församling hlifvit hörd, hvarefter och sedan jämväl stadens hälsovårdsnämnd yttrat sig i ämnet, särskildt utlåtande i ärendet afgifvits af en för frågans utredning tillsatt kommitté, hvilken därvid anfört hufvudsakligen följande.

Den jord, som enligt kyrkoherdens förslag nu skulle af staden öfvertagas, vore belägen på spridda ställen, en del i närheten af själfva boställsgården och en annan del på 3 till 4 kilometers afstånd därifrån, samt utgjordes af vissa i utlåtandet närmare angifna ägofigurer enligt stadskartan, hvilka områden skulle innehålla i areal tillhoppa 28 tunnland $17\frac{1}{8}$ kappland. Däremot skulle under bostället fortfarande bibehållas åker-täppan nr 66 om $1\frac{3}{8}$ kappland och kryddtäppan nr 67 om $1\frac{1}{2}$ kappland samt åvallning, alltsammans beläget omkring boställshusen och nu begagnadt till trädgård. Den af kommittén i arkiven företagna undersökningen hade ej gifvit vid handen att ofvannämnda jord tillfallit kyrkoherdebostället på annat sätt än att densamma tillhörde stadens af kronan donerade jord och sedermera å tid, som ej kunde utrönas, af stadens myndigheter i likhet med hvad som ägt rum till bestridande af andra tjänster, åt kyrkoherden såsom lön anslagits. Dylikt aflöningsätt, som förr varit det enda brukliga och möjliga, hade liksom i andra stadssamhällen visat sig olämpligt, då tjänstinnehafvaren numera svårligen kunde själf bruka jorden utan måste öfverlämna detta åt arrendatorer. Före löneregleringen, hvilken gällde 50 år från den 1 maj 1869, utgjorde afkastningen af jorden en högst väsentlig del af kyrkoherdens löneinkomst, men hade efter densamma alltmera förlorat i betydelse, hvilket framginge däraf att lönen, oberäknadt afkastningen af nämnda jord jämte löninghemman, utgjorde för år 1869 2,087 kronor 10 öre, för år 1879 2,146

kronor 20 öre, för år 1889 2,877 kronor 29 öre, för år 1899 3,400 kronor 49 öre och för år 1906 5,118 kronor 99 öre. Till den af kyrkoherden fordrade ersättningen 700 kronor komme bidraget till Lommarens med flere sjöars sänkning, men då det därtill erhållna odlingslånet inom kort vore betaldt och sedan endast underhållskostnad ifrågakomme, saknade denna utgift betydelse. Skulle vid bedömande af den förmån, staden komme i åtnjutande af genom öfvertagande af ofvannämnda jord, endast hänsyn tagas till det arrendebelopp, staden kunde erhålla vid jordens utarrendering, skulle detta öfvertagande ej blifva för staden förmånligt, då arrendebeloppet ingalunda skulle uppgå till den af kyrkoherden begärda ersättningen 700 kronor. Kommitterade ansåge dock, att man härvid borde taga hänsyn uteslutande till det förhållande, att staden utan förnärmande af någons rätt blefve i tillfälle att å ifrågavarande område till fullo kunna genomdrifva fordringarna i hälsovårdsstadgan och byggnadsordningen. Prästlönerregleringskommittén hade i sitt utlåtande beräknat kyrkoherdens löneinkomster till 5,247 kronor, däraf 592 kronor af ofvannämnda jord. Den nuvarande löneregleringen gällde till den 1 maj 1919. Vid en blifvande ny lönereglering syntes de vid utdebitering nu gällande ganska besvärliga lönegrunderna ej vidare böra ifrågakomma. Helt visst skulle lönen då blifva bestämd till ett fast belopp. Att under sådana förhållanden öfvertaga jorden mot 700 kronors årlig ersättning för all framtid ansåge kommitterade ej lämpligt, utan syntes denna ersättning böra utgå endast intill ny reglering, då vid bestämmande af lönen hänsyn jämväl skulle tagas till att jorden blifvit indragen.

Vid berörda utredning funnos fogade såsom särskilda bilagor dels afskrift af Kungl. Maj:ts ofvanberörda den 4 december 1868 meddelade resolution angående lönereglering för kyrkoherden i Norrtälje församlings pastorat, utvisande att kyrkoherden ägde bland annat innehafva boställe med tillhörande jord samt uppbära afkomsten af löningshemmanen 1 mantal Gufsta och $\frac{1}{2}$ mantal Hofgård i Estuna socken, hvilka hemman skulle i författningens ordning utarrenderas, dels ock afskrift af den 31 januari 1907 utfärdadt arrendekontrakt, genom hvilket Sandahl på fem års tid från den 1 maj 1907 till Johan Lundin på arrende öfverlätit kyrkoherdebostället i Norrtälje med undantag af trädgården och åkerlandet söder om ladugården mot 210 kronor årligen samt dessutom vissa naturaförmåner med mera enligt kontraktet.

Efter beslut vid sammanträde den 28 september 1907 hafva stadsfullmäktige därefter i en till Kungl. Maj:t ställd, af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län med eget yttrande den 11 april 1908 samt

utlåtanden af magistraten i Norrtälje och domkapitlet i Uppsala, sistnämnda yttrande dagtecknad den 4 mars 1908, till Kungl. Maj:t insänd ansökning, med bifogande af samtliga handlingarna, i underdånighet anhållit, det täcktes Kungl. Maj:t i nåder förordna, att af kyrkoherdens lönejord måtte få till staden återgå 28 tunnland $17\frac{1}{8}$ kappland mot en årlig ersättning af 700 kronor att utgå under återstoden af den tid nu gällande lönereglering ägde tillämpning och att vid bestämmande af lönen vid ny reglering hänsyn måtte jämväl tagas till den omständigheten att jorden blifvit till staden indragen.

På grund af nådig remiss har kammarkollegium i ärendet låtit anställa undersökning i kammararkivet äfvensom inhämtat yttrande af landtmäteristyrelsen, dagtecknad den 12 april 1909. Härefter har kammarkollegium den 1 december 1909 afgifvit eget underdånigt utlåtande i ämnet och därvid för sin del, jämte meddelande att icke heller med ledning af för kollegium tillgängliga handlingar kunnat ådagaläggas annat förhållande, än att Norrtälje nuvarande prästgård med tillhörande jord tillkommit i enlighet med den i prästerskapets tid efter annan utfärdade privilegier intagna bestämmelsen, att pastorer i städerna skulle försörjas af städerna med publika hus och gårdar, vidare i underdånighet anført, att kollegium ej hade något att erinra mot bifall till ansökningen på det sätt att ifrågavarande kyrkoherden i Norrtälje anslagna löningsjord, förutom dels det område, som låge öster om allmänna landsvägen mellan Norrtälje och Estuna emellan samma landsväg och Norrtäljeån, dels ock den bredvid sistnämnda område uppkomna uppgrundningsjord, måtte, om enskild rätt ej därigenom kränktes, till staden afstås mot en till kyrkoherden i Norrtälje pastorat utgående årlig ersättning, som af Kungl. Maj:t efter förslag af en nämnd bestående af tre personer, af hvilka indelningshafvaren och staden skulle utse hvardera en samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län och domkapitlet i Uppsala den tredje, bestämdes i spannmål, $\frac{1}{2}$ råg och $\frac{1}{2}$ korn, att lösas i penningar efter medelmarkegångspris; dock att ifrågavarande årliga ersättning ej måtte i något fall understiga ett belopp af 700 kronor.

På grund af hvad i ärendet förekommit anser jag skäl ej förefinnas att motsätta sig den ifrågasatta öfverlåtelsen.

Den jord, hvarom i förevarande ärende är fråga, synes emellertid vara af den beskaffenhet, att densamma jämlikt 114 § regeringsformen och prästerskapets privilegier af den 16 oktober 1723 icke kan till Norrtälje stad afstås utan Riksdagens och Kyrkomötets bifall.»

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna
Riksdagens bifall.

Stockholm den 15 april 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
